

miroslav šutej

gradska galerija suvremene
umjetnosti

želimir košević

Decembarska izložba Miroslava Šuteja pomalo je iznenadila poznavaoce njegove umjetnosti. Na prvi pogled, pred nama je zaista novi Šutej; ipak, trenutak razmišljanja i kontinuitet se ponovo uspostavljaju, iluzionizam njegovih crno-bijelih kružića prestao je biti iluzijom, stekavši treću dimenziju, i to na veoma konkretan način. Sile koje su nekada djelovale kohezivno popustile su; istog časa započinje i penetracija u prostor, postepeno dođuše ali nezadrživo. Uporedo sa ovim procesom penetracije pojavljuje se i čista boja kao bitni konstitucionalni faktor slike. Time je Šutej geometrijsku egzaktnost potisnuo u drugi plan, dopuštivši stvaranje asocijativne veze sa svijetom umjetnosti novog realizma. U njega stvarno ima (i bilo je) elemenata, koji dopuštaju ovakve asocijacije; slika ili reljef gubi mu smisao jer poprima vrijednost stvari, predmeta. Ovo nismo izrekli sa namjerom da umanjimo vrijednost Šutejevih napora. Njegovi ga novi reljefi, naprotiv, potvrđuju kao izuzetno kreativnu ličnost koja je smogla snage da hermetizam predašnje faze (ne jednom smo se upitali: što nakon toga?), razbije i usmjeri novim problemima. Jasno je da se ovim novim usmjerenjem Šuteju otvaraju nove mogućnosti. To su prije svega prostorne mogućnosti,

u osnovi neizmjerne. Kaos imanentan prostoru, Šutej organizira adiranjem sfernih oblika; varijacijama ili multiplikacijom sfera Šutej postiže vanrednu prostornu dinamiku. Tko zna neće li se ta prostorna dinamika jednog dana zavrtjetil

Prostoru definiranom isključivo odnosima između sfera nametnuta je još i boja; ona katkada smiruje kompoziciju prostora, katkada djeluje upravo suprotno. Boja je, čini mi se, ta, koja uvjetuje asocijativnu vezu sa predmetom. Zbog nje, zbog njene apsolutne dominacije jer boja ne poštuje prostor u kojem se nalazi, prostorne vrijednosti gube smisao. Potpuno je jasno da Šuteja ne možemo promatrati u okvirima klasičnog poimanja slikarstva. Umjetnosti, da. Njegovi reljefi, sigurno nas neće staviti u neku literarnu ili psihološku situaciju, iako i za to postoji mogućnost, ukoliko dademo za pravo našim veoma slobodnim asocijacijama. Ali nema sumnje da je Šutejevo istraživanje usmjereno traganju za nekim kompromisnim rješenjem osnovnog antagonizma u suvremenoj umjetnosti. Ako je tome tako, njegova decembarska izložba je pokazala da se on, na svoj, i veoma originalni način uvrštava u prvu liniju internacionalne likovne avangarde.

uluh-ov kriterij

salon uluh, izložba nagrađenih
članova ulu-a; jordan, lovrrenčić,
naumov

želimir košević

Odlukom godišnje skupštine Udruženja likovnih umjetnika Hrvatske ustanovljena je — kako se kaže u predgovoru kataloga izložbe »Jordan Lovrenčić, Naumov« — nagrada ULUH-a, koja se dodjeljuje svake godine za slikarstvo, grafiku i kiparstvo. Svrha je nagrade — kaže se dalje — da stimulira članove na izložbenu aktivnost i kvalitet. Nagradu dodjeljuju sami umjetnici odabiranjem najboljeg između sebe. Od 1961. godine, odkako je onako leriji, Vasilije Jordan nije se bitno izmjenio. samosvjesno i cjelovito nastupio u Gradskoj galeriji. U karakteru njegove umjetnosti nije da se otvara, širi, raste; suština mu je u sažimanju duhovnog i likovnog iskustva Ovakav. karakter njegove umjetnosti metodološki podrazumijeva dedukciju, koju međutim nismo osjetili suočavajući se sa njegovim slikama. Iako je Jordan prisutan u našoj suvremenoj umjetnosti već više od šest godina, od njega smo vidjeli samo tematske varijacije, adiranje pseudo-metafizičkih situacija — stagnaciju dakle. Njegova je tehnika na zavidnoj visini, i to je ono što može zavesti, i što zavodi na krivi put ljubitelje njegovog slikarstva. Kontemplativnost Jordanovog slikarstva samo je površinska, ali i dovoljna za njegove poštovaoce. Ivan Lovrenčić je izložio jedanaest crteža ugljenom. Sa njegovom se umjetnošću susrećemo nažalost rijetko i neredovito, ali joj to ni u kojem slučaju ne

umanjuje vrijednost.

Lokalni motivi prisutni na njegovim crtežima nisu smetnja koja bi umanjila naš afirmativan odnos prema njegovim crtežima. Oni su uostalom samo isprika za liniju. Ona, nervozna i znalački definirana, ocrtava obrise, koji imaju evokativno značenje; svaka je figura i tema irelevantna jer je podređena dubokoj humanosti koja iz Lovrenčićevih crteža zrači konstantno i intenzivno.

Najzanimljivija, ali ujedno i najproblematičnija ličnost na ovoj izložbi je mladi kipar Dimče Naumov. Razlog tome je njegova mladost. Njegovi napori da sagradi zaista svoju, vlastitu umjetnost, čine mi se suviše isforsirani. Stoga je Naumov uspio da — umjesto umjetnosti — sagradi samo čvrstu formulu. Dobro bi bilo po njega da se ove formule čim prije oslobodi, jer ga samo to oslobođenje može dovesti na put koji tako intenzivno traži. Uzimajući, međutim u obzir, cjelokupnu situaciju u mladoj hrvatskoj skulpturi, Naumova treba prihvatiti kao njenov talentiranijeg predstavnika.

ULUH-ov kriterij očito oscilira. Oscilacija kriterija nije međutim posljedica određene ULUH-ove tolerancije i širine pogleda, već samo estetske dezorijentacije, koju smo već i ranije imali prilike upoznati.

ante kuduz

galerija studentskog centra
13—18. 3. 1967.)

želimir košević

Duktus Ante Kuduza strogo je klasičan. Poimanje svijeta, međutim, mu je suvremeno.

Podemo li u traganje za vrijednostima njegove grafike, iznjete postulate treba uvažiti. Oni, čini mi se, najtačnije određuju parametre njegove umjetnosti, a ujedno omogućuju i preciziranje našeg odnosa prema njoj.

U suštini Kuduzova umjetnost jest odricanje. Možda je to jedan od razloga izvjesne anonimnosti koja obavlja njegovo ime i stvaranje. Suvije kritičan prema zbivanjima u likovnim umjetnostima, naro-

čito u odnosu na recentnija zbivanja, Kuduz i njegovi »Kadrovi« nalaze se nekako van trenutnog toka stvari, ali nikako van vremena. Komponiranje kadrovima, koji su kao zasebne jedinice izrazito klasično sačinjeni, u zajedničku cjelinu »Kadare« (ili »kran« po definiciji I. Zidića), ukazuje na Kuduzov interes za probleme kinetike u likovnim umjetnostima. Već samo naznačavanje ovog problema, naročito u »Kadrovima 1967« određuje ga afirmativno u vremenu i prostoru.

Unutar crno-bijelih odnosa Kuduz je siguran, i,

strana 117

gore levo
hans d. voss
reljefni otisak
serigrafija, 1965/66

gore desno
slavko kopač
dečji vrt
ulje, 1953

dole levo
rodoljub anastasov
crtež 18.
tuš na platnu, 1967

dole desno
ivo kalina
žuta slika
ulje, 1967

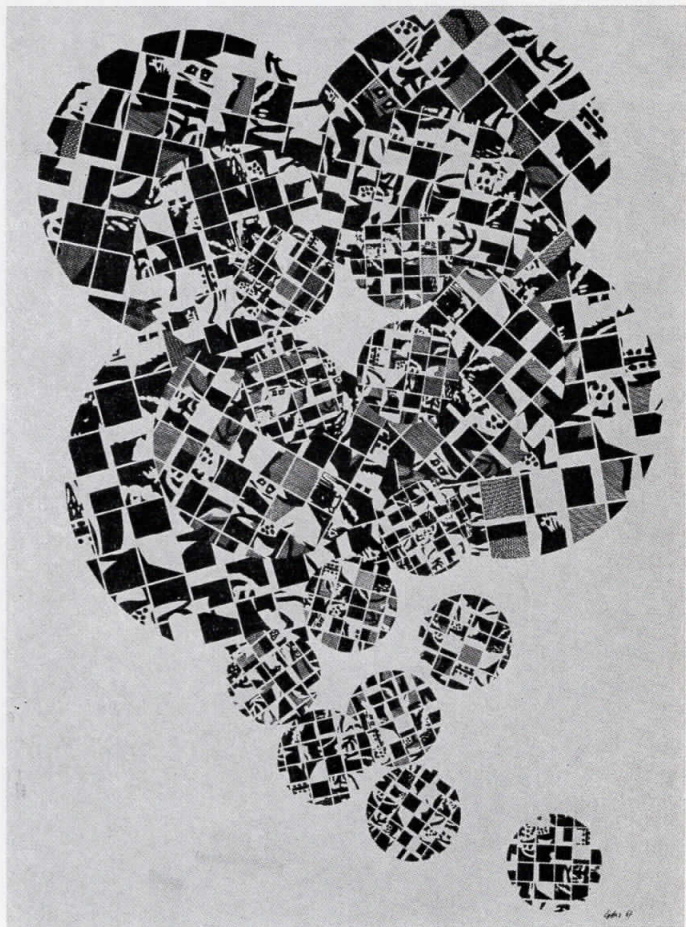
strana 118

levo
milija nešić
konkretna skulptura
1966

gore desno
ana eva bergman
Drvorez br. 8
1957

desno sredina
veno pilon
romarska crkva pri vipavi
ulje, 1922

dole desno
ivan lavrenčić
crtež
1966

strana 119

levo
marino tartaglia
slikar
1966
desno
kuduz ante
kadar
serigrafija, 1967

strana 120

levo
naumov dimče
građenje
1966

desno gore
ana bešlić
»izdanak«
1965

levo dole
vasilije jordan
»uspomenek«
1966

dole desno
miroslav šutej
crvenožuta emisija

